

Mika Mänttari – Mikko Nyssölä

TYÖTAPATURMA- JA AMMATTITAUTI- VAKUUTUS

Talentum Pro
Helsinki 2016

Copyright © 2016 Talentum Media Oy ja tekijät
Yhteistyössä Lakimiesliiton Kustannus

ISBN 978-952-14-2769-5
ISBN 978-952-14-2771-8 (verkkokirja)
ISBN 978-952-14-2770-1 (sähkökirja)

Taitto: Notepad
Kansi: Sirpa Puntti

BALTO print
Liettua 2016

Palaute kirjasta: www.talentumshop.fi

SISÄLLYS

1	Lain yleiset säännökset	17
	1.1 Johdanto	17
	1.2 Vakuuttamisvelvollisuus ja vapaaehtoiset vakuutukset.....	20
	1.3 Lain soveltamisala.....	22
	1.3.1 Lain henkilöllinen soveltamisala.....	22
	1.3.1.1 Työsuhteessa tehty työ.....	23
	1.3.1.2 Johtavassa asemassa tehty työ.....	26
	1.3.2 Lain alueellinen soveltamisala.....	28
	1.3.2.1 Suomessa tehtävä työ.....	28
	1.3.2.2 Ulkomailla tehtävä työ.....	31
2	Vahinkotapahtumat ja korvauksen yleiset edellytykset.....	34
	2.1 Korvattavat vahinkotapahtumat.....	34
	2.2 Lääketieteellisen syy-yhteyden arviointi	37
	2.2.1 Todennäköisyyden vaatimus.....	37
	2.2.2 Syy-yhteyden arvioinnissa huomiotavat tekijät	39
	2.2.2.1 Hoitoon hakeutuminen	39
	2.2.2.2 Työntekijän kertomukset.....	40
	2.2.2.3 Lääkärintausunnot.....	42
	2.3 Tapaturman määrittely.....	44
	2.3.1 Ulkoinen tekijä.....	45
	2.3.2 Äkillisyyden vaatimus.....	46
	2.3.3 Odottamattomuuden vaatimus	47
	2.3.4 Tapaturman alarajan määrittely	48

3

Mitä vahinkoja vakuutuksesta

korvataan	49
3.1 Työtapaturmat.....	49
3.1.1 Työssä sattuneet tapaturmat.....	51
3.1.1.1 Tapaturma työnteon yhteydessä	51
3.1.1.2 Luottamustehtävän hoitaminen.....	53
3.1.1.3 Työstä johtuva työnantajan asian hoitaminen	54
3.1.1.4 Työtehtävästä johtuva matkustaminen.....	56
3.1.2 Tapaturma työntekopaikan alueella	58
3.1.2.1 Alueperiaate	58
3.1.2.2 Työntekopaikan alueen määräytyminen.....	59
3.1.2.3 Toiminnan tavanomaisuuden vaatimus	61
3.1.3 Tapaturma työntekopaikan alueen ulkopuolella	65
3.1.3.1 Asunnon ja työpaikan välinen matka.....	65
3.1.3.2 Tapaturma ruokailu- ja virkistystauolla	73
3.1.4 Tapaturma erityisissä olosuhteissa	77
3.1.4.1 Koulutustilaisuudet	80
3.1.4.2 Virkistystilaisuudet.....	82
3.1.4.3 Työkykyä ylläpitävä toiminta.....	85
3.1.4.4 Terveystuon vastanotto tapaturman tai ammattitauon vuoksi	87
3.1.4.5 Terveystuon vastanotto muulla perusteella	88
3.1.4.6 Kuntoliikunta	91
3.1.4.7 Tapaturma majoitustiloissa.....	92
3.1.5 Tapaturma etätuössä.....	93
3.2 Muut tapaturman aiheuttamana pidettävät vammat ja sairaudet.....	95

3.3 Tapaturman aiheuttama vamman tai sairauden paheneminen	97
3.3.1 Korvattavuuden edellytykset.....	97
3.3.2 Tapaturman syyosuuden arviointi.....	98
3.3.3 Vamman tai sairauden korvaaminen kokonaan	100
3.3.4 Korvauksen ajallinen kesto	101
3.4 Työliikekipeytyminen.....	103
3.4.1 Rajanveto työtapaturmiin	103
3.4.2 Korvaamisen edellytykset	104
3.5 Pahoinpitely työtapaturmana.....	106
3.5.1 Korvattavuuden edellytykset.....	106
3.5.2 Laajennukset pahoinpitelyn korvattavuuteen	107
3.5.3 Rajoitukset pahoinpitelyn korvattavuuteen..	108
3.5.3.1 Yksityiselämään liittyvä syy.....	108
3.5.3.2 Alueellinen rajausta.....	108
3.6 Henkisten järkytysreaktioiden korvaaminen	109
3.6.1 Yleisiä näkökohtia.....	109
3.6.2 Järkytysreaktion yhteys fyysiseen vammaan	111
3.6.3 Tunnusmerkkien kolmijako	111
3.6.4 Korvattavat järkytysreaktiot.....	112
3.6.4.1 Akuutti stressireaktio.....	112
3.6.4.2 Traumaperäinen stressihäiriö	113
3.6.4.3 Tuhoisaa kokemusta seuraava persoonallisuuden muutos	114
3.6.5 Korvattavuuden lisäedellytykset	116
3.6.5.1 Osallisuuden vaatimus ja yhteysvaatimus	116
3.6.5.2 Paikkaan liittyvät rajoitukset	117
3.7 Ammattitaudit.....	117
3.7.1 Ammattitaudin määritelmä	117
3.7.1.1 Yleinen määritelmä	117

3.7.1.2	Yläraajan sairaudet ammattitauteina	120
3.7.2	Työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden paheneminen.....	122
3.7.3	Ammattitaudin ilmenemisaika ja korvausvelvollisuuden määräytyminen.....	123

4

Mitä korvauksia vahingoittunut voi

saada	125
4.1 Johdanto	125
4.2 Etuuksien suhde muun lainsäädännön mukaisiin etuuksiin.....	126
4.3 Etuuslajit	127
4.4 Sairaanhoidon korvaukset	127
4.4.1 Yleiset edellytykset.....	127
4.4.2 Mitä sairaanhoitoon kuuluu?	128
4.4.3 Vakuutustodistuksella saa hoitoa ilman maksua.....	130
4.4.4 Julkinen terveydenhuolto	130
4.4.4.1 Täyskustannusmaksu.....	131
4.4.4.2 Vakuutuslaitoksen oikeus ohjata vahingoittunut valitsemaansa hoitopaikkaan.....	131
4.4.5 Yksityinen terveydenhuolto	132
4.4.6 Ulkomailta annettu sairaanhoito	133
4.4.6.1 Euroopan unionin alueella annettu sairanhoito.....	133
4.4.6.2 Kolmannessa valtiossa annettu sairanhoito	134
4.4.7 Korvattavat tutkimuskulut	134
4.4.8 Palkan korvaaminen tutkimusajalta.....	135
4.4.9 Palkan korvaaminen fyysisen hoidon ajalta.....	135
4.5 Muut kustannusten korvaukset	136
4.5.1 Matka- ja majoituskulut	136
4.5.1.1 Matkakulut	136

4.5.1.2	Majoituskulut	137
4.5.1.3	Saattajan kulut	137
4.5.1.4	Matkakustannukset ulkomailla.....	138
4.5.2	Hoitotuki.....	139
4.5.3	Vaatelisä	140
4.5.4	Kodinhoidon lisäkustannusten korvaaminen.....	140
4.5.5	Esinevahingot	141
4.6	Ansionmenetykskorvaukset.....	141
4.6.1	Johdanto.....	141
4.6.2	Päiväraha.....	142
4.6.2.1	Työkyvyn heikentyminen ja muut päivärahan edellytykset	142
4.6.2.2	Päivärahan suuruus	143
4.6.2.3	Vahingoittuneen myötävaikutus	145
4.6.3	Vuosityöansio.....	147
4.6.3.1	Ansionmenetykskorvauksen perusteena oleva työansio	147
4.6.3.2	Vuosityöansion laskeminen.....	151
4.6.3.3	Vuosityöansion erityistilanteet	158
4.6.3.4	Vähimmäisvuosityöansio.....	160
4.6.4	Tapaturmaeläke.....	161
4.6.4.1	Tapaturmaeläkkeen edellytykset.....	161
4.6.4.2	Tapaturmaeläkkeen kesto	163
4.6.4.3	Tapaturmaeläkkeen määrä	163
4.6.4.4	Oikeus tapaturmaeläkkeeseen vanhuuseläkkeellä sattuneen vahinkotapahtuman perusteella	164
4.6.5	Päätoimisen opiskelun estyminen	165
4.7	Kuntoutus	166
4.7.1	Kuntoutuskorvauksen yleiset edellytykset ...	166
4.7.2	Ammatillinen kuntoutus	166
4.7.2.1	Kuntoutustarpeen selvittäminen	166
4.7.2.2	Ammatillinen kuntoutuksen toimenpiteet	168

4.7.2.3	Toimeentuloturva ammatillisen kuntoutuksen aikana	173
4.7.2.4	Ammatillinen kuntoutus ulkomailla.....	174
4.7.3	Muut kuntoutuskorvaukset	174
4.7.3.1	Palveluasuminen.....	174
4.7.3.2	Päivittäisissä toiminnoissa tarvittava apuväline	175
4.7.3.3	Asunnonmuutostyöt	175
4.7.3.4	Tulkkauspalvelut.....	176
4.7.3.5	Sopeutumisvalmennus omaiselle....	176
4.8	Haittараha.....	176
4.8.1	Yleinen haitan määrittely	176
4.8.2	Haittaluokitus	177
4.8.3	Haittараhan määrä ja maksaminen	177
4.8.4	Haittaluokan muuttuminen	179
4.8.5	Haittараhan maksaminen nopeasti kuolemaan johtavissa sairauksissa.....	179
4.8.6	Ennen vuotta 2016 sattuneen vahinkotapahtuman haittараha	180
4.9	Vahingoittuneen kuoleman johdosta maksettavat korvaukset	180
4.9.1	Perhe-eläke.....	180
4.9.1.1	Yleiset edellytykset	180
4.9.1.2	Leskeneläke	181
4.9.1.3	Lapseneläke	183
4.9.1.4	Vanhuuseläkkeellä olevan työntekijän kuolemantapaus	184
4.9.2	Hautausapu ja vainajan kuljetuskustannukset.....	185

5

	Toimenpiteet vahingon sattuessa ja korvausasian käsittely	186
5.1	Ensitoimet työtaturman satuttua	186
5.2	Vahinkoilmoitus.....	188
5.3	Muut vireilletulotavat	190

5.4 Vireilletulo	191
5.5 Vireilletulon määräaika	192
5.6 Korvauskäsittely	194
5.6.1 Julkinen hallintotehtävä	194
5.6.2 Asianosaiset	194
5.6.3 Korvausasian selvittely	196
5.6.4 Työntekijän velvollisuus edistää korvausasian selvittelyä	199
5.6.5 Lääkäriasiantuntijan osallistuminen korvausasian käsittelyyn	200
5.6.6 Eräiden kulukorvausten hakeminen	201
5.7 Päätöksen antaminen	203
5.7.1 Päätös vahingoittuneelle ja edunsaajalle.....	203
5.7.2 Päätös työnantajalle.....	205
5.7.3 Päätös sairaanhoitomaksuista ja tietojen toimittamisen kuluista	207
5.7.4 Päätös on annettava määräajassa.....	208
5.7.4.1 30 päivän määräaika	208
5.7.4.2 Määräajan laiminlyömissen seuraukset.....	209
5.8 Korvauksen maksaminen	210
5.8.1 Korvauksen maksaminen päätöksellä	210
5.8.2 Korvauksen ennakon maksaminen ilman päätöstä	211
5.8.3 Korvauksen maksaminen työnantajalle	212
5.8.4 Korvauksen tarkistaminen olosuhdemuutoksen takia	213
5.8.5 Muita korvauksen maksamista koskevia säännöksiä.....	214

6

Muutoksenhaku, oikaisu ja takaisinperintä	215
6.1 Muutoksenhakumenettely	215
6.1.1 Muutoksenhakuelimet	215
6.1.2 Kuka voi hakea muutosta	217

6.1.3	Muutoksenhakuaika.....	219
6.1.4	Perustevalitus vakuutusmaksusta.....	221
6.2	Korvauspäätöksen oikaisu.....	221
6.2.1	Itseoikaisu valituksen yhteydessä.....	221
6.2.2	Asiavirheen ja kirjoitusvirheen korjaaminen.....	223
6.2.3	Lainvoimaisen päätöksen oikaisu ja poistaminen.....	223
6.3	Aiheettoman korvauksen takaisinperintä	225
7	Vakuutusturvan järjestäminen.....	228
7.1	Vakuutuksen ottaminen	228
7.1.1	Vakuuttamisvelvollisuuden täyttäminen	228
7.1.2	Vakuutuksen alkaminen hakemuksesta	229
7.1.3	Yleisvakuutus ja osavakuutus.....	231
7.2	Vakuutuksen voimassaolo	232
7.2.1	Jatkuva tai määräaikainen vakuutus.....	232
7.2.2	Vakuutusyhtiön vaihtaminen	233
7.2.3	Vakuutetun työn päättyminen ja vakuutuksenottajan maksukyvyttömyys	235
7.3	Vakuutusmaksu.....	236
7.3.1	Vakuutusmaksun määräytyminen.....	236
7.3.1.1	Maksuperusteet	236
7.3.1.2	Vakuutusmaksun osat ja suuruus ...	238
7.3.1.3	Vakuutusmaksun perusteena oleva työansio.....	242
7.3.2	Vakuutusmaksun perintä	242
7.4	Vakuuttamisen valvonta	245
7.4.1	Yleinen vakuuttamisvelvollisuuden valvonta.....	245
7.4.2	Vakuutuksenottajien valvonta.....	247
7.5	Vapaaehtoiset vakuutukset työntekijöille	249
7.5.1	Vapaaehtoinen vapaa-ajan vakuutus	249
7.5.1.1	Vakuuttamista koskevat säännökset.....	249

7.5.1.2	Korvauksia koskevat säännökset	250
7.5.2	Vapaaehtoinen työajan vakuutus ulkomaantyössä	252
7.6	Yrittäjän vapaaehtoinen vakuutus.....	254
7.6.1	Vakuuttamista koskevat säännökset.....	254
7.6.2	Korvaamista koskevat säännökset.....	256
7.6.2.1	Korvattavat vahinkotapahtumat	256
7.6.2.2	Korvaukset	257
	Työtapaturma- ja ammattitautilaki 459/2015	261
	Asiasanahakemisto	315